

Import zeldzaam ras wordt eenvoudiger

Een zeldzaam schapenras importeren is lastig, vooral doordat die dieren scrapieresistent (dubbel-ARR) moeten zijn. Die eis gaat van tafel. De EU is al akkoord, nu de regeling nog uitwerken voor Nederland. Fokkers van zeldzame rassen zijn blij.

Jan van der Zanden

'Regels moeten meegaan met de tijd'

Een bescheiden gejuich ging op in zijn woning in Boxtel toen hem ter ore kwam dat de scrapie-eis voor zeldzame geïmporteerde schapen gaat vervallen. Hier heeft hij jaren aan gewerkt en nu gaat het Jan van der Zanden lukken. De VSS-voorzitter is meer dan blij. Want eigenlijk zitten alle schapenrassen, en dat zijn er tientallen, van de VSS klem doordat er hoognodig nieuw bloed nodig is. "Je móet vers bloed invoeren", zegt de VSS-voorman.

Van der Zanden vindt het logisch dat zeldzame import-schapen niet langer dubbel-ARR dienen te zijn. "In

Engeland, maar ook andere landen, is scrapie al jaren geen hot item meer. De Europese regelgeving heeft zich daarop niet aangepast. Dat is wel nodig."

Hij merkte in zijn stamboek dat rassen in aantallen terugliepen. "Fokkers kunnen niet aan een nieuwe ram komen. Ze stoppen met schapen of kiezen een ander ras. Wij, als VSS, houden die rassen maar al te graag in stand. Dat is goed voor de biodiversiteit, maar dan moet je wel internationaal denken. Nederland is voortrekker in dit geval. We hebben hier nu eenmaal veel zeldzame rassen. Daarin zijn we een beetje apart binnen Europa."

Volgens Van der Zanden heeft de EU met het besluit de scrapieregels voor zeldzame rassen te verlichten, een grote drempel genomen. Daar is hij heel blij mee. "Nu gaan we aan de slag om de regeling voor de werkvloer in orde te brengen."

Directeur Sipke Joost Hiemstra van het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland van Wageningen UR is er glashelder over: "Instandhouding van zeldzame rassen houdt niet altijd op bij landsgrenzen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Blijkbaar kunnen wij hier in Nederland zeldzame Engelse schapenrassen houden. Dat is een gegeven. Uitwisseling van fokmateriaal is dan belangrijk. Leg je die aan banden met regelgeving, dan kan dat ten koste gaan van de vitaliteit van het ras en ligt inteelt op de loer."

Fokkers van Engelse schapenrassen in Nederland klopten een aantal jaren terug bij Hiemstra en het Ministerie van EZ aan omdat import van niet-dubbel-ARR schapen van deze rassen verboden was. Voor Nederlandse schapenfokkers met zeldzame buitenlandse rassen legde die regel hun fokkerij jarenlang zo goed als lam. Onder Britse schapenhouders is het fokken op scrapie allang geen prioriteit meer. Daardoor is er amper aanbod van ARR/ARR-schapen, en al helemaal niet onder zeldzame rassen. Er zijn zelfs schapenrassen waar dubbel-ARR niet voorkomt. Importeren, nieuw bloed dus, was onhaalbaar geworden.

Veel van die fokkers zijn aangesloten bij de VSS, de Vereniging van Speciale Schapenrassen. Vandaar dat het VSS-bestuur het Centrum voor Genetische Bronnen van Sipke Joost Hiemstra en het Ministerie van EZ vroeg of die lastige scrapie-eis niet van tafel kon. Scrapie is immers allang geen issue meer maar de fokkers hebben nog wel te maken met de gevolgen ervan. Er dreigde inteelt, fokkers stopten met hun

'Na 2-3 jaar loop je vast'

bijzondere rassen, de lol ging eraf. Later was het vooral het Platform voor Kleinschalige Schapen- en Geitenhouders dat hierover sprak met het CGN en EZ, want ook fokkers van zeldzame geitenrassen liepen tegen hetzelfde importprobleem aan.

AKKOORD

Hiemstra adviseerde het ministerie van Economische Zaken te kijken naar mogelijkheden om niet-dubbel-ARR schapen van zeldzame rassen toch te kunnen importeren. Na dit advies van CGN, en overleg met een Engelse expert, diende het ministerie van EZ in Brussel een voorstel in om een uitzondering in de TSE-regelgeving te maken voor import van zeldzame rassen. Dat is inmiddels besproken en er is een akkoord, waarvoor met name Eric Piery van het ministerie zich hard voor heeft ingezet. Enkele maanden geleden meldde het ministerie dat vanaf deze zomer geïmporteerde zeldzame schapen- en geitenrassen niet langer aan de achterhaalde scrapie-eis hoefden te voldoen. Het was nog een kwestie van omzetten naar Nederlandse regelgeving, de controles in orde maken en klaar. Het Platform Kleinschalige Schapen- en Geitenhouders zet er flink druk op. Deze maand heeft het overleg met het ministerie en de NVWA over invoering van de nieuwe regeling.

ZELDZAAM

Na dat overleg zal meer duidelijk worden over de voorschriften, bijvoorbeeld wanneer een schapenras zeldzaam is. Daarvoor moeten we nu terug naar het Centrum voor Genetische Bronnen. Dat houdt van alle schapenrassen in Nederland bij hoe zeldzaam ze zijn. Sipke Joost Hiemstra legt uit dat zeldzaamheid meer is dan alleen de aantallen dieren tellen. Die aantallen krijgt het CGN van stamboeken maar je moet ook rekening houden met het aantal nakomelingen dat een diersoort kan krijgen, de trends in de aantallen en de inteelt binnen het ras. De berekeningen leveren drie gradaties van zeldzaamheid op: kritiek, bedreigd en kwetsbaar. Hiemstra: "Landen mogen van Brussel zelf de risicostatus van rassen vaststellen, op basis van de beschikbare gegevens, maar ze moeten het kunnen onderbouwen." Het CGN houdt de gegevens per ras bij en

Paul Spierings in Ooij (bij Ubbergen) fokt een uiterst zeldzaam ras: de Castlemilk Moorit. Van dat kleine schaap met die bijzondere kleur waren er ooit nog maar zeven in leven! Nog steeds zijn er slechts enkele honderden van in Groot-Brittannië. In ons land nog minder. Spierings: "Door de gemeenschappelijke voorouders is de inteelt erg hoog. Een paar jaar fokken houd je wel vol maar na twee tot drie jaar loop je vast. Dan heb je nieuwe dieren nodig." Spierings, die zelf negen Castlemilks houdt, is met enkele collega-fokkers al zelf met de NVWA

van het ministerie van Economische Zaken in overleg gegaan. Hij zegt dat de NVWA hem en zijn collega's toestemming heeft gegeven Castlemilk Moorits te importeren als het oorsprongbedrijf meedraait in het Britse Scrapie Monitoring Scheme en er drie jaar lang geen scrapie is vastgesteld. "De dieren hoeven dan zelf niet dubbel-ARR te zijn." Dat is een geluk, want scrapieresistente Castlemilk Moorits zijn er voor zover bekend niet eens.

zorgt dat de status per ras inzichtelijk is in de Europese database en de database van de FAO, de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties (internet: dad.fao.org). Daaruit blijkt dat bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk 132 schapenrassen herbergt. Bij sommige rassen staat expliciet dat ze zeldzaam zijn, maar het is toch vooral een kwestie van naar het aantal geregistreerde dieren en de trend daarin van de afgelopen jaren kijken. Het is uiterst waarschijnlijk dat deze FAO-getallen zullen bepalen of een schapenras zeldzaam is en daardoor binnenkort voor dat ras de ARR/ARR-eis bij import vervalt. Overigens zal het ras bij het importland ook zeldzaam moeten zijn en moeten de geïmporteerde dieren in een erkend stamboek worden geregistreerd. Dat is althans het voorstel.

ELF NEDERLANDSE RASSEN

Maar hoe zit het met de Nederlandse schapenrassen? Wat schieten die op met deze soepeler regelgeving? Net zo veel als de buitenlandse. Van de veertien oorspronkelijke Nederlandse rassen houdt het CGN exact hun aantallen en trends bij op www.cgn.wur.nl, doorklikken naar 'dierlijke genetische bronnen' en dan naar 'rasinformatie'. Daaruit blijkt dat alleen Texelaar, Swifter en Kempisch heideschaap niet zeldzaam zijn. De andere elf dus wel. Mocht het nodig zijn om bijvoorbeeld in België een Mergellanderram te kopen om inteelt tegen te gaan, dan is het wel zo makkelijk dat die straks niet meer dubbel-ARR hoeft te zijn. Inderdaad, instandhouding van zeldzame rassen houdt niet op bij de landsgrenzen. <<

Zeldzaam in beide landen

In ons land zijn sommige schapenrassen zeer zeldzaam maar dat wil niet zeggen dat ze dat in andere landen ook zijn. Jorgen Munk in het Gelderse Noordijk fokt de Poll Dorset, een ras dat hier weinig voorkomt maar wint aan populariteit. In Engeland zijn er volop Poll Dorsets, ook dieren die dubbel-ARR zijn. Onlangs importeerde Munk er vijf: een ram voor hemzelf en vier ooiën voor een collega. Het was niet moeilijk in Engeland ARR/ARR-dieren te vinden.